

NORGES HØYESTERETT

Den 2. september 2005 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2005-01394-A, (sak nr. 2005/799), straffesak, anke,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Petter Mandt)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Skoghøy**: Saken gjelder spørsmålet om hva som hører under lagretten i en straffesak hvor lagmannsretten er satt med lagrette, og utformingen av domsgrunnene for avgjørelsen av straffespørsmålet.
- (2) Ved tiltalebeslutning av statsadvokatene i Oslo 12. juni 2004, som ble rettet 23. august 2004, ble A satt under tiltale ved Halden tingrett for to overtredelser av straffeloven § 162 første og annet, jf. femte ledd. Post I gikk ut på at han lørdag 22. november 2003 ca. kl. 11.00 på E 6 over Svinesund i polsk registrert Mercedes Benz personbil med kjennetegn 000000 skulle ha innført eller medvirket til å innføre fra Sverige til Norge ca. 2 890 gram amfetamin. Post II gikk ut på at han mandag 1. desember 2003 om ettermiddagen på utenlandstog 396 fra Göteborg skulle ha innført eller medvirket til å innføre fra Sverige til Norge ca. 979 gram amfetamin.
- (3) Halden tingrett avsa 6. september 2004 dom som for A har slik domsslutning:
 - ”1. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første og annet ledd, jf. femte ledd, sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd, til fengsel i 5 – fem – år og 6 – seks – måneder. Til fradrag i straffen går 247 – tohundreogførtisju – dager for utholdt varetekt.
 - ...
 3. Saksomkostninger idømmes ikke.”
- (4) Domfelte påanket dommen til Borgarting lagmannsrett. Anken rettet seg mot bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post I, subsidiært straffutmålingen.

Lagmannsretten henviste anken til ankeforhandling. Under ankeforhandlingen, som ble avholdt i dagene 20.-22. desember 2004, ble lagretten forelagt følgende hoved- og tillegsspørsmål:

”Spørsmål 1 – hovedspørsmål

...

Er tiltalte A skyldig i å ha innført narkotika?

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Lørdag 22. november 2003 ca. kl. 11.00 på E6 over Svinesund i Halden, innførte han fra Sverige til Norge (ca. 2 890 gram) amfetamin.

Spørsmål 2 – tillegsspørsmål

...

Er den i spørsmål 1 omhandlede overtredelse å anse som grov?

(Ved avgjørelsen skal det særlig legges vekt på hva slags stoff det gjelder, kvantum og overtredelsens karakter)”

- (5) Både hoved- og tillegsspørsmålet ble av lagretten besvart med ja med flere enn seks stemmer. På dette grunnlag avsa lagmannsretten 22. desember 2004 dom med slik domsslutning:

”A, f. 00.00.80, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første, annet og femte ledd og det forhold som er endelig avgjort ved Halden tingretts dom av 6. september 2004, alt jfr. straffeloven § 62, til en straff av fengsel i 5 – fem år – og 6 seks – måneder, med fradrag for 354 – trehundreogfemtifire – dagers varetektsfengsel. Saksomkostninger idømmes ikke.”

- (6) Domfelte har påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken er angitt å rette seg mot lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen. Grunnlaget for det som er betegnet som anke over lovanvendelsen, er at lagmannsretten har lagt til grunn en uriktig oppfatning av hva som omfattes av lagrettens kompetanse, mens grunnlaget for saksbehandlingsanken er mangelfulle domsgrunner. Ved Høyesteretts kjæremålsutvalgs beslutning 22. juni 2005 ble anken over lovanvendelsen og saksbehandlingen tillatt fremmet, mens anken over straffutmålingen ikke ble tillatt fremmet.

- (7) *Jeg er kommet til at lagmannsrettens dom med ankeforhandling må oppheves på grunn av feil ved saksbehandlingen.*

- (8) Lagmannsretten fastslår først i sine domsgrunner at tiltalte ”ved lagrettens kjennelse” var kjent skyldig i ”medvirkning til innførsel av cirka 2.890 gram amfetamin til Norge”. Deretter uttaler lagmannsretten blant annet:

”Amfetaminet ble av to polske statsborgere fraktet fra Syd-Sverige over grensen ved Svinesund, der de ble stanset i toll og pågrepet. Lagmannsretten legger etter bevisførselen til grunn at amfetaminet etter planen skulle ha vært levert videre til tiltalte A, og at overleveringen mest sannsynlig skulle ha skjedd et sted i Drammen. ...

...

Forsvaren for tiltalte A har anført at det ikke kan ses bort fra at det har vært flere mottakere enn A, og at hans forsett kun omfatter den mengden som han har bestilt. Lagmannsrettens flertall – alle unntatt lagrettemedlemmet Mariana Oberti – er ikke enig med forsvareren i denne betraktningssmåten. Det fremgår av lagrettens kjennelse at A har medvirket til innførsel av hele partiet. Han er ikke tiltalt for erverv eller forsøk på erverv. Medvirkningen for hans del bestod i at han hadde sagt seg villig til å motta iallfall deler av amfetaminet. Derved ytet han sitt bidrag til at stoffet ble innført til Norge. Om også andre har ytet tilsvarende bidrag, reduserer ikke det hans straffeansvar. Mindretallet – lagrettemedlemmet Oberti – er enig med forsvareren i at A ikke kan holdes ansvarlig for hele partiet.”

- (9) I en straffesak for lagmannsretten hvor retten er satt med lagrette, er lagrettens kompetanse begrenset til å gjelde avgjørelsen av skyldspørsmålet, jf. straffeprosessloven § 363. Spørsmål om straff skal etter straffeprosessloven § 376e avgjøres av de tre fagdommerne (”retten”) sammen med lagrettens ordfører og tre andre lagrettemedlemmer.
- (10) Straffeloven § 162 opererer med tre kategorier av narkotikaforbrytelser. Så langt det er nødvendig for å avgjøre hvilken av disse kategoriene en overtredelse av bestemmelsen skal plasseres i, må lagretten ta stilling til stoffets art og kvantum. Innenfor de enkelte kategoriene hører derimot spørsmålet om stoffets art og kvantum under straffespørsmålet, jf. Rt. 1998 side 1945 og Rt. 2004 side 1769.
- (11) Da lagretten bare skal ta stilling til skyldspørsmålet, bør spørsmålene til lagretten så vidt mulig utformes slik at de ikke inneholder opplysninger som er rettslig irrelevante, eller som bare hører under straffespørsmålet.
- (12) I dette tilfellet inneholder spørsmålene til lagretten opplysninger om både stoffets art og kvantum. Siden stoffets art ikke var omtvistet, er det ikke noe å innvende mot at dette ble angitt i spørsmålsskriftet. Da domfelte benektet befatning med narkotikapartiet, og det eksakte kvantum hører under straffespørsmålet, burde kvantum derimot ikke ha vært angitt. Hvis dette blir angitt i spørsmål til lagretten, bør spørsmålet ha tilføyelsen ”eller deler av dette kvantum”.
- (13) Som nevnt bør spørsmål til lagretten så vidt mulig ikke inneholde opplysninger som hører under straffespørsmålet. I den utstrekning spørsmål til lagretten likevel inneholder slike opplysninger, er det svar lagretten gir, ikke bindende for fagdommerne og de lagrettemedlemmer som skal utmåle straffen. Ved straffutmålingen i narkotikasaker må derfor disse i slike tilfeller – ubundet av lagrettens svar – ta standpunkt til hva slags stoff og hvilket kvantum overtredelsen gjelder. Det må i domsgrunnene redegjøres for hva retten har funnet bevist, og ved denne vurderingen må prinsippet om at rimelig tvil skal komme tiltalte til gode, komme til anvendelse, jf. Rt. 1998 side 1945. Det er bare for skyldspørsmålet at domsgrunnene i en fellende lagmannsrettsdom hvor retten har vært satt med lagrette, skal bestå i en henvisning til lagrettens kjennelse, jf. straffeprosessloven § 40 første ledd.
- (14) Som det fremgår av det jeg har gjengitt av lagmannsrettens straffutmålingspremisser, har lagmannsrettens flertall i den foreliggende sak med hensyn til kvantum i hovedsak henvist til lagrettens kjennelse. Dette kan tyde på at lagmannsrettens flertall ikke har tatt selvstendig standpunkt til hvilket kvantum tiltalte var skyldig i å ha innført eller medvirket til å innføre, men uriktig har lagt til grunn at lagretten med bindende virkning

hadde avgjort dette. Riktignok inneholder lagmannsrettens dom enkelte bemerkninger som kan tyde på at den har foretatt en selvstendig bevisvurdering. Den sier for eksempel innledningsvis at den ”etter bevisførselen” legger til grunn at amfetaminet ”etter planen skulle ha vært levert videre til tiltalte A”. Dessuten blir flertallets henvisning til lagrettens kjennelse fulgt opp med noen bemerkninger om hva tiltaltes medvirkning bestod i. Den førstnevnte av disse uttalelsene er imidlertid – særlig på bakgrunn av dissensen og det lagmannsrettens flertall senere uttaler – for ubestemt til at det ut fra denne kan slutes at lagmannsretten har foretatt en selvstendig bevisvurdering når det gjelder kvantum. Heller ikke det lagmannsrettens flertall uttaler om domfeltes medvirkning, gir tilstrekkelig sikkerhet for at retten har tatt selvstendig stilling til kvantumet. Uttalelsen kommer umiddelbart etter at flertallet har uttalt at det ”fremgår av lagrettens kjennelse at A har medvirket til innførsel av hele partiet”. Det flertallet uttaler om domfeltes medvirkning, etterlater dessuten det inntrykk at tiltalte kan dømmes for medvirkning til innførsel av hele partiet selv om hans forsett bare omfatter en del av dette. Dersom lagmannsrettens flertall skal forstås slik, bygger det på en uriktig forståelse av hva som omfattes av medvirkningsansvaret.

- (15) På dette grunnlag er jeg kommet til at lagmannsrettens dom med ankeforhandling må oppheves for A, jf. straffeprosessloven § 343 andre ledd nr. 8.
- (16) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves for A.

- (17) Dommer **Rieber-Mohn:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (18) Dommer **Bruzeliuss:** Likeså.
- (19) Dommer **Øie:** Likeså.
- (20) Dommer **Coward:** Likeså.
- (21) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves for A.